

УДК 343.98

DOI <https://doi.org/10.32782/1813-338X-2022.2.50>

Д. С. Приходько

здобувач

Науково-дослідного інституту публічного права

ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАТЬ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ПРИВЛАСНЕННЯМ, РОЗТРАТОЮ МАЙНА АБО ЗАВОЛОДІННЯ НИМ ШЛЯХОМ ЗЛОВЖИВАННЯ СЛУЖБОВИМ СТАНОВИЩЕМ: ІНТЕРНАЦІОНАЛЬНИЙ ПІДХІД

Мета статті полягає у дослідженні можливостей використання спеціальних знань у формі проведення судових експертиз за фактами привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем. Актуальність статті полягає в тому, що у зв'язку з тим, що останнім часом зростає кількість міжнародного фінансування у вигляді дотацій, грантів, програм, кримінальні правопорушення, пов'язані з привласненням, розтратою майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем, набувають більш складних фінансових схем, що потребує доказової бази, що відповідає міжнародним стандартам. Виникає потреба у використанні низки спеціальних знань у таких формах, як залучення спеціалістів для проведення процесуальних дій, використання криміналістичних обліків, консультаційна допомога, залучення міжнародних експертів або використання вітчизняних експертних висновків, що відповідають міжнародним вимогам тощо. Наукова стаття присвячена дослідженню особливостей використання спеціальних знань під час розслідування привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем за межами України. На підставі наукових досліджень вітчизняних та закордонних колег зроблено спробу розкрити форми спеціальних знань для формування доказової бази на стадії досудового розслідування. Привернуто увагу до довідково-облікової допомоги, консультацій, залучення міжнародних експертів або використання вітчизняних експертних висновків, що відповідають міжнародним вимогам. Акцентовано на значенні міжнародних організацій, які сприяють розслідуванню економічних кримінальних правопорушень. Розкрито діяльність міжнародної експертної мережі інститутів судової експертизи, до складу якої входять вітчизняні експертні установи, які мають акредитацію за міжнародними стандартами, зокрема, експертні установи МВС України та Міністерства юстиції України. Привернуто увагу до альтернативної експертизи на прикладі Німеччини, Франції, США та в Україні. Зроблено висновок, що в умовах сьогодення привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем все частіше набуває транснаціонального характеру. При цьому важливим інструментом доказування є проведення судових експертиз, що забезпечує отримання допустимих та достовірних доказів, необхідних для розкриття окреслених кримінальних проваджень. Однак, організація таких експертиз вимагає ретельного підходу і вирішення багатьох організаційних питань, які децю перешкоджають залученню міжнародних експертів. Водночас, в Україні все більше експертних установ набувають міжнародної акредитації, які відповідають всім вимогам для надання експертних послуг міжнародного рівня.

Ключові слова: *судова експертиза, міжнародне співробітництво, міжнародні організації, експертні установи, досудове розслідування, кримінальні правопорушення, службова особа, привласнення, розтрата майна або зловживання службовим становищем.*

Актуальність теми. У зв'язку з тим, що останнім часом зростає кількість міжнародного фінансування у вигляді дотацій, грантів, програм, кримінальні правопорушення, пов'язані

з привласненням, розтратою майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем, набувають більш складних фінансових схем, що потребує доказової бази, що

відповідає міжнародним стандартам. Виникає потреба у використанні низки спеціальних знань у таких формах, як залучення спеціалістів для проведення процесуальних дій, використання криміналістичних обліків, консультаційна допомога, залучення міжнародних експертів або використання вітчизняних експертних висновків, що відповідають міжнародним вимогам тощо. Як справедливо зазначають Н. І. Клименко і О. А. Купрієвич, національна судова експертиза не може існувати ізольовано, тобто тільки в межах окремої держави. Висновок, складений експертами однієї держави, повинен мати силу доказів для судів іншої держави. Такі інтеграційні процеси свідчать про зацікавленість держав у взаємодії і посиленні міжнародного співробітництва у галузі судової експертизи з метою досягнення і забезпечення передового рівня проведення судових експертиз, відповідності міжнародним стандартам якості їх проведення [7].

Аналіз досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми.

Проблематика використання спеціальних знань була предметом дослідження як зарубіжних науковців, так і вітчизняних, серед яких: В. П. Бахін, Г. С. Бідняк, І. В. Гора, Н. Я. Дондик, Н. І. Клименко, Н. В. Копча, А. В. Кофанов, О. А. Кравченко, І. В. Пиріг, М. Я. Сегай, В. В. Семенов, М. Г. Щербаковський та ін. У площині міжнародного співробітництва використання спеціальних знань було висвітлено у працях О. І. Виноградової, О. А. Лопати, Н. І. Клименко, О. А. Купрієвич, Ю. М. Черноус, Водночас, досудовому розслідуванню економічних кримінальних правопорушень, присвячені дослідження: А. Ф. Волобуєва, О. В. Пчеліної, А. Ю. Спусканюка, Р. Л. Степанюка, К. О. Чаплинського та ін.

У свою чергу закордонні колеги приділили чимало уваги доказуванню економічних кримінальних правопорушень. Серед таких наукових праць Моніка Порвіш «Оптимізація доказової, криміналістичної та оперативної діяльності у справах про економічні злочини з точки зору правоохоронних органів» [19]; Рассел Г. Сміт, Тоні Оберман, Джорджина Фуллер «Корупція державних службовців організованою злочинністю: розуміння ризиків і пошук рішень» [22], Олиеста Вісаксана та Умар Маруф «Розслідування злочину про розтрату майна» [16], Костянтин Глига «Подібності та відмінності між розтратою майна та зловживанням службовим становищем з відповідними юридичними аспектами» [17], та ін. У своїх роботах дослідники

розглядають процедуру розслідування кримінальних дій в своїх країнах, привертаючи увагу до висновку експерта, втім, комплексного дослідження використання спеціальних знань в міжнародному просторі та їх значення для доказування привласнення, розтрати майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем проведено не було.

Мета даної роботи – є дослідження можливостей використання спеціальних знань у формі проведення судових експертиз за фактами привласнення, розтрати майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем.

Виклад основного матеріалу. У криміналістиці під кримінальними правопорушеннями у сфері службової діяльності слід розуміти суспільно небезпечні винні діяння, що вчиняються як службовими особами з використанням своїх повноважень і становища всупереч інтересам служби, а також можливостей, які випливають зі службового становища, так й іншими особами, котрі, як наслідок, підривають авторитет і порушують встановлений порядок функціонування та нормальну діяльність органів державного апарату, апарату місцевого самоврядування й інших юридичних осіб незалежно від форми власності. Для класифікації окреслених кримінальних правопорушень науковці використовують: сферу виникнення відносин, на які вони посягають; галузеву специфіку; суб'єкта, на інтереси якого посягають конкретні злочинні діяння; масштаби злочинної діяльності тощо [14, с. 27]. До таких кримінальних правопорушень науковці відносять кримінальні правопорушення, вчинені на підприємствах при проведенні експорту або імпорту товарів; наданні вітчизняними підприємствами та організаціями послуг іноземним та іноземними–вітчизняним суб'єктам господарської діяльності; наукової, науково-технічної, науково-виробничої, навчальної та іншої кооперації з іноземними суб'єктами господарчої діяльності; товарообмінних (бартерних) операцій та іншої діяльності, побудованої на формах зустрічної торгівлі між вітчизняними та іноземними суб'єктами господарювання тощо.

Такі кримінальні правопорушення охоплюють будь-яку сферу господарської діяльності. Так, дослідження забіжного досвіду Великої Британії, Франції, Іспанії, Швеції, Норвегії, Німеччини, Польщі, Італії, Латвії, Хорватії щодо структури кримінальних правопорушень у сфері будівництва засвідчує, що найпоширенішим видами кримінальних правопорушень є кримінальні

правопорушення проти власності, зокрема різні форми заволодіння майном, пошкодження майна тощо [2, с. 52]. Аналіз судової практики в Україні дає підстави вважати, що великий відсоток заволодіння майном вчиняється з гуманітарною допомогою.

Для формування доказової бази на стадії досудового розслідування важливе значення мають всі форми використання спеціальних знань. Проте в криміналістичній літературі обґрунтовано приділяється багато уваги саме призначенню судових експертиз. У рамках міжнародного співробітництва в галузі судової експертизи у разі проведення судової експертизи за дорученням відповідного органу чи особи іншої держави, з якою Україна має угоду про взаємну правову допомогу і співробітництво, застосовується законодавство України, якщо інше не передбачено зазначеною угодою. Керівники державних спеціалізованих установ, що проводять судові експертизи, у необхідних випадках мають право за згодою органу або особи, що призначили судову експертизу, включати до складу експертних комісій провідних фахівців інших держав. Такі спільні експертні комісії здійснюють судові експертизи за нормами процесуального законодавства України [13].

Для вчинення привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем використовуються різноманітні об'єкти (документи, обладнання, устаткування, товари, виконані роботи тощо), які в подальшому стають предметом дослідження будівельно-технічної, судово-почеркознавчої, технічної експертизи документів, комп'ютерно-технічної експертизи та інших, які вирішують важливі для органів досудового розслідування завдання. А. П. Запотоцький, А. А. Вознюк і С. В. Кучменко зазначають, що такі кримінальні правопорушення часто пов'язано з підробленням проектно-кошторисної та звітної документації (підроблення підписів у відповідних документах або почерку посадової особи; розписок; вказівок; примушування певної особи до підпису; оформлення фіктивних договорів тощо) [3, с. 50]. Водночас, перед правоохоронцями першочергово постає завдання встановлення суми спричинених збитків, тому в будь-якому кримінальному провадженні пріоритетного значення набуває судово-економічна експертиза.

Судово-бухгалтерська практика не є новою ні для розвинених країн, ні для країн, що розвиваються. Абу Пол і Ачо Юнуса підкрес-

люють, як у діловому світі, так і в державному секторі, остаточна відповідальність за розслідування економічних кримінальних правопорушень лежить на антикорупційному агентстві (EFCC), на уряді та бухгалтеррах-криміналістах. Перш за все, результати дослідження показують, що використання судово-бухгалтерської експертизи знижує рівень кримінальних правопорушень у державному секторі Нігерії, що призводить до економічної стабільності. Застосування навичок і методів судово-бухгалтерської експертизи значно допомогло антикорупційним агенціям Нігерії, таких як EFCC, ICPC, в розслідуванні складних фінансових кримінальних правопорушень. Більше того, під час розслідування слід дотримуватися процедур судової експертизи, залучати кваліфікованих професійних судових експертів. Автори наголошують на проведенні судово-бухгалтерської експертизи у відповідності до встановлених стандартів, які повинні бути модернізовані та оптимізовані відповідно до сучасних технологій і передового міжнародного досвіду [21, с. 84].

Для досягнення рівня міжнародних стандартів в експертній діяльності необхідно дотримуватись основних принципів як законність, всесторонність, неупередженість, узгодженість тощо. Як відомо, відсутність монополії – одна із головних умов наближення до Європейських стандартів. Поряд з цим, наявність одних і тих же критеріїв, методик, за якими повинні проводити експертизи та дослідження, будуть сприяти об'єктивності отриманих результатів [12].

Як і в розвинутих державах, в Україні функціонують державні експертні установи які проводять судово-економічну та інші класи судових експертиз. Суттєвими досягненнями в міжнародній діяльності слід відмітити членство Державного науково-дослідного криміналістичного центру МВС України, Київського науково-дослідного інституту судових експертиз Міністерства юстиції України та Харківського Інституту судових експертиз імені професора М. С. Бокаріуса в міжнародній лабораторії Європейської мережі судово-медичних інститутів (ENFSI). Зазначені експертні установи України відповідають всім вимогам для надання експертних послуг міжнародного рівня та акредитації за міжнародними стандартами якості ISO 17025 або ISO 17020 та підтверджують свій статус щороку шляхом опитувань QCC, що також підтримується українським законодавством. Так, державні спеціалізовані установи України, що виконують судові експертизи, користуються правом встановлю-

вати міжнародні наукові зв'язки з установами судових експертиз, криміналістики тощо інших держав, проводити спільні наукові конференції, симпозиуми, семінари, обмінюватися стажистами, науковою інформацією і друкованими виданнями та здійснювати спільні видання в галузі судової експертизи і криміналістики [12].

В окремих зарубіжних країнах широко розповсюджено проведення альтернативної експертизи. Це експертні дослідження, до проведення яких залучаються державні й недержавні експертні установи і приватні експерти сторонами кримінального провадження з метою отримання на поставлені питання висновків експертів, заснованих на проведених дослідженнях з використанням спеціальних знань [6]. Так, у США кожна сторона в суді (захист і обвинувачення) має право запросити в суд найнятого нею експерта, який виступає в кримінальному процесі як свідок цієї сторони. Сторона сплачує послуги експерта, що може поставити під сумнів його об'єктивність, достовірність отриманих результатів при проведенні експертизи. Суд вирішує справу на основі аналізу поданих сторонами конкурентних експертиз та інших доказів у справі, оцінює висновки експертів з точки зору наукової обґрунтованості, достовірності та повноти. Інститут приватної експертизи діє й у Німеччині, він успішно функціонує й конкурує з державними експертними установами. Принцип «внутрішньої змагальності» існує у Франції. У справі суд призначає одночасно двох незалежних експертів (для обох сторін). Експерти, які внесені в спеціальний державний реєстр, запрошуються органом, що веде процес, а не сторонами. Це є, на думку французьких фахівців, гарантією отримання надійного доказу – висновку експерта. Досвід функціонування експертних служб зарубіжних країн заслуговує на вивчення й запровадження його в Україні з метою забезпечення принципів правосуддя та захисту інтересів сторін [5]. Саме представлення альтернативних експертних висновків, як забезпечення принципу змагальності, здатні підвищити якість експертиз, вивести державну експертну систему із стану монополії, сприяти забезпеченню повноти дослідження доказів. Також це вплине на якість розслідування та достовірність оцінювання висновку експерта слідчим і судом. Аналізуючи висновки різних експертів і порівнюючи їхні результати, слідчий (суд) має дійти висновку про доказове значення кожної з них, а потім вирішувати питання про винність або невинність особи. В умовах постій-

ного розвитку науки й техніки, ускладнення методів і методик дослідження стає складним оцінювання слідчим і судом висновків експертів, що мають кардинально різні результати. Оцінити наукову обґрунтованість висновків, вірність обрання та застосування методів дослідження у такій ситуації має тільки висококваліфікований спеціаліст, що володіє спеціальними знаннями, як експерт. На даний час в Україні механізм правового регулювання конкурентної (альтернативної) експертизи існує частково [1, с. 80]. Хоча ми вважаємо таке твердження потребує уточнення. Законодавством закріплено, що судово-експертну діяльність здійснюють державні спеціалізовані установи, їх територіальні філії, експертні установи комунальної форми власності, а також судові експерти, які не є працівниками зазначених установ, та інші фахівці (експерти) з відповідних галузей знань у порядку та на умовах, визначених Законом України «Про судову експертизу». Виключно державними установами здійснюється судово-експертна діяльність, пов'язана з проведенням криміналістичних, судово-медичних і судово-психіатричних експертиз [13]. При цьому державні експертні установи функціонують в різних міністерствах, а саме: Міністерстві юстиції України; Міністерстві охорони здоров'я України; Міністерства внутрішніх справ України, Міністерстві оборони України, Служби безпеки України та Державної прикордонної служби України, експерти яких незалежні одне від одного, мають право самостійно обирати затверджені методики, тому, на наш погляд, альтернативна експертиза в Україні достатньо розвинена як і в інших країнах.

У контексті зазначеної теми привертає увагу Європейський простір судової експертизи (EFSA), який охоплює 54 лабораторії з 34 країн, що входять до Ради Європи та шістнадцять міжнародних груп, що дають можливість різним постачальникам судово-експертних послуг, у тому числі підрозділам розслідування злочинів, отримати допомогу з-за кордону. Ця допомога може полягати у наданні доказів для подальшого вивчення в іншу країну або в запрошенні іноземних судових експертів приїхати та допомогти у справі. Крім того, всі наявні неперсоналізовані бази даних будуть доступні через єдиний шлюз для всіх правоохоронних організацій держав-членів. Це найбільша у світі об'єднана організація судово-експертних установ, що отримала міжнародне визнання Серед держав, інститути яких входять до європей-

ської мережі, – Вірменія, Австрія, Азербайджан, Бельгія, Болгарія, Великобританія, Угорщина, Греція, Грузія, Данія, Іспанія, Ірландія, Італія, Литва, Латвія, Нідерланди, Норвегія, Польща, Румунія, Сербія, Словаччина, Словенія, Туреччина, Швеція, Швейцарія тощо. Найбільш відомими інститутами ENFSI, що проводять експертні дослідження, є Польський, Угорський і Празький судово-експертні інститути [4], Національний інститут криміналістики та кримінології в Бельгії [10] та Нідерландський інститут судової експертизи [11].

Аналіз судово-експертної практики свідчить, що судові експертизи, призначені за фактами привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем в більшості випадків багатооб'єктні через велику кількість спірних документів та виконавців. Підготування таких матеріалів охоплює: попереднє дослідження документів; добір та систематизацію документів, що потребують дослідження; визначення кола осіб – гаданих (можливих) виконавців текстів та підписів; збирання для експерта відомостей, що стосуються об'єктів майбутньої експертизи тощо [8, с. 241]. Під час проведення міжнародних судових експертиз та оцінки висновка експерта (експертів) важливого значення набуває точний переклад, фахівцями, які мають таке право.

Обліково-довідкова допомога як форма використання спеціальних знань може бути складовою недержавних заходів забезпечення кримінального провадження. Наприклад, майже в усіх штатах США (Айдахо, Айова, Аризона, Вірджинія, Індіана, Каліфорнія, Монтана, Міссурі, Нью-Йорк, Нью-Мексико, Огайо та ін.) функціонує Єдиний реєстр будівельного обладнання, який містить ідентифікаційні дані всіх будівельних об'єктів і будівельного обладнання. [20, с. 156]. У реєстрі наявна інформація про власника майна, номер кузова транспортного засобу, ID-карту будівельного обладнання тощо. У разі викрадення такого майна поліція має достатньо інформації для швидкого встановлення його місцезнаходження. Цей захід безпеки та спосіб запобігання злочинам проти власності у сфері будівництва досить успішно реалізують у Великій Британії, Франції, Італії, Норвегії, Німеччині, Польщі, Латвії, Хорватії [18, с. 11; 2, с. 60].

Для повного розслідування кримінальних правопорушень може знадобитися отримати інформацію щодо документів про власність, банківських виписок та інших доказів, які збері-

гаються в інших країнах.

В межах боротьби з економічною та організованою злочинністю науковці описують два основних способи звернутися за допомогою в США: – «неофіційний», коли запити через правоохоронні канали можуть забезпечити швидкий доступ до інформації з державних або добровільних джерел; у такому разі докази будуть отримані за допомогою непримусових методів розслідування; – «офіційний» спосіб включає запити про взаємну правову допомогу (MLA) через багатосторонні або двосторонні угоди, і часто вимагає значних ресурсів від запитуючої держави, що може тривати значний час для виконання. Зазвичай, офіційні запити необхідно робити тоді, коли інформацію або докази необхідно отримати через примусові засоби або особливим чином для забезпечення їх прийнятності у суді, наприклад, для збору фінансових документів або обов'язкових свідчень свідків [15].

Висновки. Таким чином, в умовах сьогодення привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем все частіше набуває транснаціонального характеру. При цьому важливим інструментом доказування є проведення судових експертиз, що забезпечує отримання допустимих та достовірних доказів, необхідних для розкриття окреслених кримінальних проваджень. Однак, організація таких експертиз вимагає ретельного підходу і вирішення багатьох організаційних питань, які дещо перешкоджають залученню міжнародних експертів. Водночас, в Україні все більше експертних установ набувають міжнародної акредитації, які відповідають всім вимогам для надання експертних послуг міжнародного рівня. Серед членів Європейської мережі судово-медичних інститутів (ENFSI) Державний науково-дослідний криміналістичний центр МВС України, Київський науково-дослідний інститут судових експертиз Міністерства юстиції України, Харківський Інститут судових експертиз імені професора М. С. Бокаріуса тощо.

Список використаної літератури:

1. Буряченко О. А. Конкурентна (альтернативна) експертиза в Україні. *Теорія та практика судово-експертної діяльності: матеріали VIII Міжвідомчої конференції (27 листопада 2019 року)*. Київ, 2019. Національна академія внутрішніх справ, Навчально-науковий інститут № 2. С. 78-80.
2. Вавриш А. В. Запобігання злочинам проти власності у сфері будівництва : дис. на здоб.

- наук. ступ. канд. юрид. наук. зі спец. 12.00.09, НАВС, Київ, 2018. 275 с.
3. Запотоцький А. П., Вознюк А. А., Кучменко С. В. Розслідування привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем у сфері будівництва: метод. рек. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2017. 78 с.
 4. Європейська мережа інститутів судової експертизи ENFSI. URL: https://enfsi.eu/wp-content/uploads/2016/09/151021_enfsi_constitution.pdf
 5. Клименко Н. І. Несудова експертиза, або експертиза соціуму. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2014. Вип. 14. С. 424-429.
 6. Клименко Н. І. Питання реформування інституту судової експертизи в КПК України. *Актуальні проблеми кримінального права, процесу та криміналістики*: Матеріали IV міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 95-річчю з дня народження професора М. В. Салтєвського (м. Одеса, 2 листопада 2012 року). Одеса : Фенікс 2012. С. 356-359.
 7. Клименко Н. І., Купрієвич О. А. Міжнародне співробітництво судово-експертних установ. *Вісник кримінального судочинства*. № 4/2015. URL: http://vkslaw.knu.ua/images/verstka/4_2014_Klimenko_Kuprievich.pdf
 8. Криміналістика: підручник / Р. І. Благута, О. І. Гарасимів, О. М. Дуфенюк та ін.; за заг. ред. Є. В. Пряхіна. – 3-тє вид., переробл. та допов. Львів: ЛьвДУВС, 2016. 948 с.
 9. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17?find=1&text=%D1%81%D1%82+242#w14978>.
 10. Національний інститут криміналістики і кримінології в Бельгії URL: <https://incc.fgov.be/international>
 11. Нідерландський інститут судової експертизи URL: <https://www.forensicinstitute.nl/>
 12. Пакулова Т. В., Бідняк Г. С. Міжнародний досвід використання спеціальних знань в поліцейській діяльності. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ: Науковий журнал*. 2021. Спеціальний випуск. № 1. С. 211-214
 13. Про судову експертизу Закон України Редакція від 01.01.2021 № 4038-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text>
 14. Пчеліна О. В. Теоретичні засади формування та реалізації методики розслідування злочинів у сфері службової діяльності: автореф. дис. докт. юрид. наук: 12.00.09. ХНУВС. Харків. 2017. 40 с.
 15. Цуцкірідзе М. С., Пчеліна О. В., Гайду С. В., Романюк В. В. та ін. Алгоритм дій працівників органів досудового розслідування щодо накладення арешту на електронні активи, одержані злочинним шляхом, Науково-практичний посібник. Київ : 7БЦ, 2021. 90 с.
 16. Oliestha Ageng Wicaksana and Umar Ma'ruf . Investigation of the Crime of Embezzlement in Property Jurnal Daulat Hukum: Volume 3 Issue 3, September 2020. Pp. 337-344.
 17. Constantin I. GLIGA. Similarities and differences between the offence of embezzlement and the offence of abuse of office with relevant jurisprudential aspects. *Bulletin of the Transilvania University of Braşov Series VII*, Vol. 15 (64) No. 2 – 2022. Pp. 271-282. DOI: <https://doi.org/10.31926/but.ssl.2022.15.64.2.17>
 18. Gould N. Dispute resolution in the construction industry: an overview. Construction law seminar: introduction to the basics. 2004. 34 p. URL: <https://www.fenwickelliott.com/sites/default/files/ADR%201%20-%20Dispute%20Resolution%20In%20The%20Construction%20Industry.pdf>.
 19. Monika Porwicz The Concept of Research on Economic Crime in the Context of the Research Task 'Optimization of Evidence, Forensic and Operational Activities in Cases of Economic Crime From the Perspective of Law Enforcement Authorities'. *Internal Security*, January–June DOI: 10.5604/01.3001.0014.3186 <http://dx.doi.org/10.5604/01.3001.0014.3186>
 20. Morenoff J. D., Sampson R. J., Raudenbush S. W. Neighborhood inequality, Collective efficacy, and the Spatial dynamics of urban violence. *Criminology*. 2001. 517 p. URL: <https://www.psc.isr.umich.edu/pubs/pdf/rr00-451.pdf>.
 21. Paul, A. A., & Yunusa, A. (2021). Forensic Accounting and Economic Stability in the Nigerian Public Sector: The Role of Economic and Financial Crime Commission. *International Journal of Public Administration and Management Research*, № 4(3). pp. 76-85. Retrieved from <https://journals.rcmss.com/index.php/ijpamr/article/view/529>
 22. Russell G. Smith, Tony Oberman, and Georgina Fuller. Corruption of public officials by organised crime: understanding the risks, and exploring the solutions. 21 Jul 2020. 80–96 DOI: <https://doi.org/10.4337/9781789900910.00013>

Prykhodko D. S. The use of special knowledge during the investigation of criminal offenses related to the appropriation, waste of property or possession of property through abuse of official position: an international approach

The purpose of the article is to investigate the possibilities of using special knowledge in the form of conducting forensic examinations on the facts of appropriation, waste of property or taking possession of it by abuse of official position. The relevance of the article lies in the fact that in connection with the recent increase in the amount of international funding in the form of subsidies, grants, programs, criminal offenses related to the appropriation, waste of property or possession of it through abuse of official position are becoming more complex financial schemes that require an evidence base that meets international standards. There is a need to use a number of special knowledge in such forms as the involvement of specialists for procedural actions, the use of forensic records, consulting assistance, the involvement of international experts or the use of domestic expert opinions that meet international requirements, etc. The scientific article is devoted to the study of the peculiarities

of the use of special knowledge during the investigation of ownership, the investigation of property or its acquisition through the involvement of an official position abroad in Ukraine. Based on the scientific research of domestic and foreign colleagues, an attempt was made to reveal the forms of special knowledge for the formation of a base at the stage of pre-trial investigation. Attention is drawn to reference and accounting assistance, consultations, the involvement of international experts or the use of domestic expert opinions that meet international requirements. Emphasis is placed on significant international organizations that contribute to the investigation of economic criminal offenses. The activity of the international expert network of forensic institutes was revealed, which includes domestic expert institutions accredited according to international standards, in particular, expert institutions of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine and the Ministry of Justice of Ukraine. Pay attention to alternative expertise on the example of Germany, France, the USA and Ukraine. It was concluded that in today's conditions, appropriation, waste of property or taking possession of it through abuse of official position is increasingly becoming transnational in nature. At the same time, an important tool of evidence is the conduct of forensic examinations, which ensures the receipt of admissible and reliable evidence, necessary for the disclosure of the outlined criminal proceedings. However, the organization of such examinations requires a careful approach and the solution of many organizational issues that somewhat hinder the involvement of international experts. At the same time, more and more expert institutions in Ukraine are acquiring international accreditation, which meet all the requirements for providing international level expert services.

Key words: *forensic examination, international cooperation, international organizations, expert institutions, pre-trial investigation, criminal offenses, official, embezzlement, waste of property or abuse of official position.*